

УДК 94 (477.51) Вовк-Карачевський Г.Н. «18/19»

О.Я. Рахно**ЗЕМСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ Г.Н. ВОВКА-КАРАЧЕВСЬКОГО**

У статті йдеться про життєвий шлях та громадську діяльність гласного Борзенського повітового та Чернігівського губернського земських зібрань Г.Н. Вовка-Карачевського (1832–1914).

Ключові слова: Г.Н. Вовк-Карачевський, Борзна, Чернігів, земство, гласний, земська управа.

Борзенський земський діяч Григорій Никодимович Вовк-Карачевський (Карачевський-Вовк) (1832–1914) відіграв помітну роль у громадському житті другої половини XIX – початку XX ст. не лише Чернігівщини, а й України в цілому. Втім, його життєвий шлях, діяльність у земських установах Чернігівської губернії ще не знайшли належного висвітлення в історичній літературі. У даній статті зроблено спробу заповнити цю прогалину.

Рід Вовків-Карачевських належить до дворянських родів Мінської губернії. Представник його, колезький асесор Никодим Вовк-Карачевський, на початку 30-х рр. XIX ст. перебрався до Чернігівської губернії, де придбав понад 400 десятин землі у с. Британи Борзенського повіту (тепер с. Дуболугівка Ніжинського району Чернігівської області). Він був одружений з Марфою Павлівною і мав з нею крім Григорія ще синів Никодима (бл. 1828–1913) та Василя (1834–1893) – відомих громадських діячів.

Середній син подружжя Вовків-Карачевських Григорій народився в 1832 р. у с. Британи Борзенського повіту Чернігівської губернії. Він навчався у Ніжинській гімназії, а потім у Ніжинському юридичному ліцеї, який закінчив у 1853 р. з чином XIV класу [1, LVIII]. 11 грудня 1854 р. він улаштувався на службу до Чернігівської палати цивільного суду, де 3 листопада наступного року був призначений виконувати обов'язки столоначальника 2-го «тяжебного» столу. 28 жовтня 1857 р. Г.Н. Вовк-Карачевський був підвищений у чин губернського секретаря і 8 листопада того ж таки року переведений на посаду чиновника до канцелярії чернігівського губернатора [2, арк. 53 зв. – 54]. Втім на цій посаді він не затримався, оскільки 4 червня 1858 р. звільнився з неї за власним бажанням. Протягом наступних чотирьох років він ніде не служив, мабуть, займався господарством у своєму маєтку у с. Британи, де мав на той час 11 дес. землі.

1 липня 1862 р. Г.Н. Вовк-Карачевський був призначений старшим помічником наглядача 9-го округу акцизних зборів Чернігівської губернії, а потім 1 травня 1864 р. був переведений на таку ж саму посаду до 1-го округу. 25 листопада того ж таки року указом Сенату він був підвищений у чин колезького секретаря. 20 листопада 1865 р. Г.Н. Вовк-Карачевський був призначений мировим посередником Комарівської дільниці Борзенського повіту Чернігівської губернії і перебував на цій посаді до 1 грудня 1868 р. [2, арк. 54 зв. – 55].

Тим часом на Борзенських повітових земських виборах 1868 р. від курії сільських громад Г.Н. Вовк-

Карачевський був обраний повітовим земським гласним, а згодом на Борзенському повітовому земському зібранні – гласним Чернігівського губернського земського зібрання, а також почесним мировим суддею Борзенського судово-мирового округу [3, с. 14, 25].

Зазначимо, що на ці посади він обирався і в наступні роки. Гласним Борзенського повітового земського зібрання та почесним мировим суддею Г.Н. Вовк-Карачевський переобирався до 1907 р. Разом з тим, протягом 1868–1873, 1877–1879 та 1892–1900 рр. він був гласним Чернігівського губернського земського зібрання, у 1868–1870 рр. – членом Чернігівської губернської земської управи, а у 1892–1900 рр. очолював Борзенську повітову земську управу [4, с. 23; 5, с. 4–5].

На засіданні Чернігівського губернського земського зібрання 12 листопада 1868 р. відбулися вибори нового складу губернської земської управи. Її головою був обраний лікар О.П. Карпінський (41 проти 4). У складі управи опинився й Г.Н. Вовк-Карачевський, доставши підтримку 32-х з 53-х гласних [6, с. 28].

Перебуваючи на цій посаді, він чимало прислужився розвитку земської освіти в Чернігівській губернії. Зокрема, завдяки і його турботам була відкрита та почала готувати учительські кадри Чернігівська земська учительська семінарія. На засіданні губернського земського зібрання 28 листопада 1869 р. комісія з питань народної освіти доповіла пропозицію Г.Н. Вовка-Карачевського, який, ретельно вивчивши стан народної освіти в губернії, з'ясувавши, що народна освіта знаходиться «в матеріальному отношеніи в самом беспомощном положеніи», запропонував створити постійний грошовий фонд, на відсотки з якого земство могло б утримувати значну кількість шкіл в губернії [7, с. 81]. Комісія погодилася з цією пропозицією, вбачаючи у ній «единственную прочную гарантию существования школ» та визнала за необхідне утримувати 300 шкіл (по 2 на парафію), рахуючи на кожен рік по 300 руб., тобто утримання всіх шкіл мало обійтися губернському земству у 90 тис. руб. Ці кошти мали являти собою відсотки з проектованого грошового фонду у 1,5 млн. руб. [8, с. 68–69]. На жаль, пропозиція не зустріла співчуття у гласних – губернське земське зібрання ухвалило передати питання про утворення училищного фонду на попереднє обговорення повітових земських управ, тобто воно було покладено земством у «довгий ящик». Лише 1874 р. земське зібрання ухвалило рішення про виділення 5 тис. руб. для видачі позик сільським громадам на будівництво приміщень для народних училищ, і думка Г.Н. Вовка-Карачевського була частково втілена у життя створенням губернського земського шкільно-будівельного фонду [8, с. 69].

Ініціатива Г.Н. Вовка-Карачевського дала позитивний результат у Борзенському повіті. По доповіді гласного І.І. Петрункевича повітове земське зібрання 22 вересня 1870 р. ухвалило «составить школьный фонд посредством сбора по 4 коп. с десятины земли, не облагая им неудобной и продавая этот сбор до образования капитала, на проценты

с которого можно бы было содержать в Борзенском уезде 60 школ, полагаая по 400 руб. на каждую». Щорічно цей збір давав сумму 8 тис. руб. – 400 руб. п'ятивідсоткової ренти, що надавало можливість Борзенському земству щорічно відкривати у повіті одну початкову школу [9, с. 58].

Інше питання, яке турбувало Г.Н. Вовк-Карачевського, губернську управу і її очільника О.П. Карпінського – економічний стан та продовольче забезпечення населення північних Суразького та Мглинського повітів губернії, яке постійно голодувало. Воно стало певною мірою причиною конфлікту між очолюваною О.П. Карпінським губернською земською управою та губернським предводителем дворянства М.І. Неплюєвим. У 1869 р. земське зібрання доручило губернській земській управі дослідити економічне становище населення цих повітів. Члени спеціально створеної комісії дійшли висновку, що «главною причиною безвыходного положения населения этих уездов являются чрезмерно высокие выкупные платежи, истощающие последние средства плательщиков, тем более, что полиция, несмотря на закон, ограничивающий продажу имущества в пополнение недоимок, беспощадно разоряет крестьян при взыскании казенных сборов. Они же сообщили, что большинство крестьян, вовсе не имея хлеба, употребляют вместо муки перемолотые семена сорных трав с примесью макухи (жмыхи) и желудей» [10, с. 138].

30 жовтня 1870 р. губернська земська управа наприкінці доповіді з цього питання запропонувала земському зібранню «ходатайствовать о понижении выкупных платежей до размера, соответствующего доходу с земли, и избрать особую комиссию для подробного исследования на месте положения дела и предоставления правительству результатов этого исследования» [10, с. 140]. Але голова зібрання М.І. Неплюєв не дозволив обговорення пропозицій управи. На знак протесту голова губернської земської управи О.П. Карпінський та її члени К.І. Перепелицин та Г.Н. Вовк-Карачевський зробили заяву про свою відставку і залишили зал засідань [11, с. 175]. Наступного дня, вже без згадки щодо зниження викупних платежів, зібрання ухвалило постанову порушити клопотання перед урядом щодо здійснення надзвичайних заходів для поліпшення становища населення Суразького та Мглинського повітів і обрати спеціальну комісію для дослідження потреб місцевого населення [10, с. 141].

Дослідник земства О. Моргун, характеризуючи прогресивну діяльність борзенських земців цього періоду, зазначав, що М.А. Імшенецький, І.І. Петрунkevич та брати Вовки-Карачевські багато зробили «для піднесення в повіті народної освіти і здоровельних умовин. За їх ініціативою губерніяльне земство заснувало учительську семінарію і запровадило видання Земського Збірника» [12, с. 60].

Залишившись без роботи, Г.Н. Вовк-Карачевський повернувся до Борзни і кілька місяців працював секретарем Борзенської повітової земської управи, завідуючи бібліотекою, створеною при ній на пожертвувані В.В. Тарновським кошти [13, с. 113].

З 6 липня по 30 вересня 1871 р. Г.Н. Вовк-Карачевський перебував на посаді секретаря Полтавського окружного суду, а потім з 5 жовтня того ж таки року по 10 жовтня 1872 р. служив дільничним мировим суддею у Борзенському судово-мировому окрузі Чернігівської губернії. З 21 січня 1874 р. по 20 квітня 1878 р. він працював на аналогічній посаді у Чигиринському окрузі Київської губернії. Згідно обрання Чернігівським губернським земським зібранням Г.Н. Вовк-Карачевський з 20 квітня 1878 р. три роки працював «непременным членом» Борзенського повітового у селянських справах присутствія, а потім 26 січня 1881 р. був переобраний на цю посаду [14, с. 209]. З 13 лютого 1882 р. по 11 березня 1885 р. він знову служив дільничним мировим суддею Чигиринського округу Київської губернії [2, с. 55 зв. – 56].

Після двох років перебування у відставці Г.Н. Вовк-Карачевський 26 жовтня 1887 р. був обраний Борзенським повітовим земським зібранням на посаду дільничного мирового судді Борзенського округу, на якій перебував до 1 лютого 1890 р., ведучи судочинство на 3-му окрузі. Місцева преса повідомляла, що указом Сенату від 4 квітня 1888 р. № 4109 затверджений «на новое трехлетие с 1887 г. участковым мировым судьей по Борзенскому уезду Григорий Карачевский-Волк» [15, с. 1].

На засіданні Борзенського повітового земського зібрання 30 жовтня 1892 р. Г.Н. Вовк-Карачевський був обраний головою Борзенської повітової земської управи і 10 грудня того ж таки року затверджений на посаді чернігівським губернатором. На цю посаду він переобирався ще двічі: 25 листопада 1896 р. та восени 1898 р. [2, арк. 57 зв. – 58].

Г.Н. Вовк-Карачевський був неодружений, наприкінці XIX ст. мав у власності 142 дес. землі у с. Британи Борзенського повіту Чернігівської губернії [2, арк. 53 зв.].

Перебуваючи на посаді голови Борзенської повітової управи, Г.Н. Вовк-Карачевський значну увагу приділяв розвитку освіти і медицини у повіті, підйому сільського господарства, боротьбі з ерозією ґрунтів. Зокрема, у 1896 р. він разом з борзенськими гласними М.В. Котляревським та О.М. Білозерським звернувся до Чернігівської губернської земської управи з питанням надання позики у 6 тис. руб. на створення у Борзні школи садівництва, городництва і бджільництва [16]. Кошти були виділені. Борзенська сільськогосподарська школа садівництва, городництва й бджільництва з трирічним терміном навчання була відкрита 15 жовтня 1898 р. і почала готувати необхідні губернії кадри (тепер – Борзнянський державний сільськогосподарський технікум). Сучасник згадував, що, перебуваючи на посаді голови Борзенської земської управи, Г.Н. Вовк-Карачевський «проявил много энергии при учреждении в г. Борзне школы садоводства и огородничества, был долгое время ее попечителем и все время заботливо относился к ее нуждам» [17].

На засіданні Борзенського повітового земського зібрання 27 вересня 1900 р. він оприлюднив оприлюднив «Проект

доорганизации медицинской части», який мав на меті удосконалити земську медицину у повіті [18, с. 109–117].

Разом з тим, Г.Н. Вовк-Карачевський активно працював на засіданнях Чернігівського губернського земського зібрання, перебуваючи там як губернський гласний та за посадою голови Борзенської повітової земської управи. Зокрема, він намагався вирішити питання відкриття поштово-телеграфних відділень на залізничних станціях Крути і Британи. Г. Н. Вовк-Карачевський двічі 5 грудня 1893 р. та 18 лютого 1897 р. порушував на губернському земському зібранні клопотання, і зібрання приймало позитивне рішення, направляючи відповідне клопотання в урядові установи [19, с. 766–767].

Разом з тим, Г.Н. Вовк-Карачевський намагався вирішити проблеми, які стосувалися селянського населення. Він тричі подавав на обговорення зібрання (10 січня 1893 р., 26 січня 1896 р. та 19 січня 1899 р.) клопотання Борзенського повітового земського зібрання «об отмене телесных наказаний», які визнавалися головуючими на зібранні губернськими предводителями дворянства «выходящими из пределов ведомства земских учреждений» і відповідно не виносилися на обговорення зібрання [20, с. 69, 74–75, 231]. Лише 19 січня 1899 р., коли Г.Н. Вовк-Карачевський разом з гласним І. Л. Шрагом виступили з пропозицією порушити клопотання про звільнення гласних-селян від дисциплінарної відповідальності на час їх перебування гласними, зібрання ухвалило рішення порушити клопотання про те, «чтобы гласные от крестьянских обществ на все время своего состояния гласными были освобождены от дисциплинарных взысканий земских начальников, а также и от дисциплинарных взысканий, налагаемых волостными старшинами и старостами» [20, с. 33].

У 1892 р. Г.Н. Вовк-Карачевський разом з братами Василем та Никодимом звернулися до Чернігівської губернської земської управи з клопотанням про відкриття на їх земельній ділянці поряд із залізничною станцією «Британи» залізниці «Пирятин–Чернігів» «Сільськогосподарського семиденного ярмарку», який мав щорічно починатися 15 серпня. Губернська управа передала це клопотання на розгляд Борзенського земства [21, с. 815–816].

У 1897–1898 рр. Г.Н. Вовк-Карачевський разом з відомими земськими діячами О.О. Бакуринським, П.А. Бушtedтом, Ф.А. Лизогубом О.О. Русовим, П.М. Солониною, Д.Р. Тризною, Ф.М. Уманцем, В.М. Хижняковим, І.Л. Шрагом входив до складу очолюваної губернським предводителем дворянства, князем М.Д. Долгоруковим губернської земської Комісії з питань освіти, яка за дорученням губернського земського зібрання ретельно вивчила стан та розробила проект запровадження в Чернігівській губернії загальної початкової освіти, який, на жаль, не був втілений в життя [22, с. 6]. Він же оприлюднив власну позицію щодо цієї проблеми [22, с. 42–43].

Г.Н. Вовк-Карачевський плідно працював у створеній 1898 р. при Чернігівській губернській земській управі Сільськогосподарській економічній раді, покликаний

сприяти покращенню сільського господарства, «содействию и улучшению экономических и промышленных условий населения губернии» [23, с. 16]. Зокрема, на її засіданні 28 червня 1899 р. під час обговорення питання проєктованого будівництва залізниці «Санкт-Петербург–Київ» він висловив пропозиції Борзенської повітової земської управи щодо будівництва залізничного мосту через р. Десну та звернув увагу на переваги, які має дати ця дорога [24]. На засіданні Ради 7 серпня 1900 р. Г.Н. Вовк-Карачевський доповідав про стан шельогової плантації на дачі с. Британи Борзенського повіту на землі його брата Н.Н. Карачевського-Вовка, який у 1898 р. надав безкоштовно губернському земству в оренду на 12 років земельну ділянку «сыпучих» пісків площею 9 десятин для улаштування на ній губернського питомника шельоги (червоної лози для боротьби з розповсюдженням «сыпучих» пісків). Власником безкоштовно була надана й необхідна кількість плугів та найняті робітники, які того ж таки року засадили половину площі лозою, закупленою у селян с. Заньки Ніжинського повіту. Стан плантації був гарним, хоча посадка лози виявилася рідкуватою. Повідомлення Г.Н. Карачевського-Вовка було прийнято до відома [25, с. 38–39].

Залишивши посаду голови Борзенської земської управи, Г.Н. Вовк-Карачевський продовжував відігравати помітну роль у земському житті Борзенського повіту й Чернігівської губернії. Свої думки з актуальних питань земської діяльності він оприлюднював на сторінках земських видань [26; 27; 28; 29].

Г.Н. Вовк-Карачевський відійшов від активної земської діяльності у 1907 р. Кореспондент «Земского сборника Черниговской губернии», подаючи інформацію про Борзенське повітове земське зібрання 25–29 вересня 1907 р., зазначав: «Заметно было в эту сессию отсутствие забаллотированных старых земцев – Волков-Карачевских и недавнего гласного Т.В. Локтя, которые здоровой критикой всегда вносили большую ясность и оживление в обсуждаемые вопросы» [30, с. 175–176].

Останні роки життя Г.Н. Вовк-Карачевський мешкав у власному маєтку і займався його благоустроєм. Ведучи боротьбу з ерозією ґрунтів, він засадив шельогою та сосною 19 дес. 748 саж. землі і порушив клопотання перед Борзенським повітовим земством про зняття земського оподаткування з цих земель. 13 листопада 1912 р. зібрання задовольнило його прохання [31, с. 173].

Відомий український громадський діяч І. Зілинський, який літом 1911 р. відвідав с. Британи, залишив такі спогади про братів Н.Н. та Г.Н. Вовків-Карачевських: «Цікаві два типи українських дідичів пізнав я на Чернігівщині в с. Британах коло Борзни – двох братів Вовк-Карачевських. Оба старі діди: один 85, другий 80-літній; цілком подібні до Толстого, а ще добре держаться. В їх домі вправді говориться по-російськи, як взагалі по дворах наших дідичів, але оба старики свідомі українці» [32, с. 163].

Г.Н. Вовк-Карачевський помер у власному маєтку в

с. Британи 9 жовтня 1914 р. на 83-му році свого життя. Часопис «Черниговская земская неделя» відгукнувся на цю трагічну подію некрологом [17].

Так завершив свій життєвий шлях земський діяч Г.Н. Вовк-Карачевський, який зробив багато корисного для піднесення життєвого та культурного рівня населення, відіграв помітну роль у активізації громадського життя у Борзенському повіті та Чернігівській губернії.

ПОСИЛАННЯ

1. Гимназия высших наук и Лицей князя Безбородко; Издание второе, исправленное и дополненное. – СПб.: Типография В. Безобразова, 1881. – 474, СХСІІ с.
2. Державний архів Чернігівської області, ф. 127, оп. 14, спр. 3875.
3. Земский сборник Черниговской губернии на 1869 год / [Издание Черниговской губернской земской управы]; В 2 частях. – Чернигов: Ильянская типография, арендуемая Губернскою земскою управою, 1869. – Ч. 2. – 80 с.
4. Свод постановлений Черниговского губернского земского собрания (XIX–XXXV сессий) 1883–1899 годов с кратким сводом постановлений за время с 1865-го по 1882 г. (I–XVIII) / [составил по поручению губернской земской управы С.В. Сотников]. – Чернигов: Типография Губернского Земства, 1902. – Вып. I. – С. I–XV, 1–619.
5. Состав Черниговского губернского земства (1865–1884) // Земский сборник Черниговской губернии (далі – ЗСЧГ). – 1884. – № 4–10. – Приложение. – С. 1–106.
6. Журналы очередных заседаний Черниговского губернского земского собрания 1868 г. – Чернигов: В Ильянской типографии, арендуемой Губернскою земскою управою, 1868. – 192, IX с.
7. Очерк исторического развития деятельности Черниговского земства по народному образованию (Продолжение) // ЗСЧГ. – 1906. – № 5. – С. 59–85.
8. К вопросу – о восстановлении субсидирования губернским земством уездных на нужды народного образования // ЗСЧГ. – 1912. – № 5. – С. 61–76.
9. Вопрос об образовании школьного фонда в Борзенском уездном земском собрании // ЗСЧГ. – 1871. – № 1. – С. 56–58.
10. Хижняков В. М. Воспоминания земского деятеля / В. М. Хижняков / [Предисловие В.Я. Богучарского]. – Пг.: Издательство «Огни», 1916. – XV, 251 с.
11. Журналы очередного Черниговского губернского земского собрания 1870 года. – Чернигов: Земская типография, 1870. – 224, VI с.
12. Моргун О. Українські діячі в земствах / О. Моргун // Український історик. – 1969. – № 1–3. – С. 56–64.
13. Вопросы о женской школе, земской библиотеке, назначения попечителей земских школ и устройстве медицины в Борзенском уездном земском собрании // ЗСЧГ. – 1872. – № 5. – С. 102–117.
14. Журналы Черниговского губернского земского собрания очередной сессии 1880 года, состоявшейся в январе 1881 года. – Чернигов: Земская типография, 1881. – 678, 214, XIV с.
15. Служебные перемены по Черниговской губернии // ЧГВ. – 1888. – № 31. – 17 апреля. – Часть официальная. – С. 1–2.
16. Отношение в Черниговскую губернскую земскую управу гласных Борзенского уезда Г.Н. Волк-Карачевского, Н.В. Котляревского и О.М. Белозерского по вопросу о суде в 6000 р. на устройство в г. Борзне школы садоводства, огородничества и пчеловодства [Прилож. № 93] // Приложения к Журналам губернского земского собрания 1896 года (окончания) // ЗСЧГ. – 1898. – № 9. – Приложение. – С. 436–437.
17. Н. Г.Н. Карачевский-Волк (некролог) / Н. // Черниговская земская неделя. – 1914. – № 46. – 14 ноября. – С. 7.
18. Журналы Борзенского уездного земского собрания XXXVI очередной сессии. – Чернигов: Типография Губернского правления, 1901. – 12, 219, 170 с.
19. Свод постановлений Черниговского губернского земского собрания (XIX–XXXV сессий) 1883–1899 годов с кратким сводом постановлений за время с 1865-го по 1882 г. (I–XVIII с.с.) / [составил по поручению губернской земской управы, С.В. Сотников]. – Чернигов: Типография Губернского земства, 1903. – Вып. II. – С. I–XIII, 621–1295.
20. Свод постановлений Черниговского губернского земского собрания (XIX–XXXV сессий) 1883–1899 годов с кратким сводом постановлений за время с 1865-го по 1882 г. (I–XVIII с.с.) / [составил по поручению губернской земской управы, С.В. Сотников]. – Чернигов: Типография Губернского земства, 1902. – Вып. I. – С. I–XV, 1–619.
21. Журналы Черниговского губернского земского собрания

XXVIII очередной сессии 1892 года, состоявшейся 10–22 января 1893 года. – Чернигов: Земская типография, 1893. – XIII, 437, 971.

22. Черниговскому губернскому земскому собранию XXXIV-й очередной сессии 1898 года Комиссии по народному образованию доклад с мнениями членов ее и статистическими данными о положении начального образования в Черниговской губернии (№ 165). – Чернигов: Типография Губернского земства, 1899. – 294 с.

23. Положение о Сельскохозяйственном экономическом совете при Черниговской губернской управе // ЗСЧГ. – 1899. – № 4. – С. 16–18.

24. Заявление г. председателя Борзенской уездной земской управы Г.Н. Карачевского-Волк (от 28 июня № 2648) // ЗСЧГ. – 1899. – № 11. – С. 33–34.

25. Журнал заседания Сельскохозяйственного экономического совета при Черниговской губернской управе. 7-го августа 1900 года (№ 5-й) // ЗСЧГ. – 1900. – № 8. – С. 36–41.

26. К.–Волк Г. Начальное образование в Борзенском уезде / Г.К.–Волк // ЗСЧГ. – 1901. – № 12. – С. 69–92.

27. К.–В. Г. О мерах к сокращению истребительных пожаров / Г.К.–В. // Журналы Борзенского уездного земского собрания XXXVI очередной сессии. – Чернигов, 1901. – С. 174–178.

28. Карачевский-Волк Г.Н. По поводу мер к поднятию и развитию сельскохозяйственной промышленности / Г.Н. Карачевский-Волк // ЗСЧГ. – 1903. – № 6. – С. 77–83.

29. Карачевский-Волк Г.Н. По поводу постоянных школьных выставок (музеев) / Г.Н. Карачевский-Волк // ЗСЧГ. – 1903. – № 10–11. – С. 96–99.

30. Очередные уездные земские собрания Черниговской губернии. Борзенское собрание // ЗСЧГ. – 1907. – № 11. – С. 175–178.

31. Журналы Борзенского очередного уездного земского собрания 1912 года 48 сессии (с 9 по 15 ноября). – Борзна: Типография наследников Г.Л. Арлозорова, 1913. – XIV, 345 с.

32. Зілінський І. Враження з подорожі по Україні літом 1911 р. / І. Зілінський // Березіль. – 1995. – № 3–4. – С. 153–165.

Рахно А. Я. Земская деятельность Г.Н. Волка-Карачевского

В статье освещается жизненный путь и общественная деятельность гласного Борзенского уездного и Черниговского губернского земских собраний Г.Н. Волка-Карачевского (1832–1914).

Ключевые слова: Г.Н. Волк-Карачевский, Борзна, Чернигов, земство, гласный, земская управа.

Rakhno O. Ya. Zemstvo activity of H.N. Vovk-Karachevskyi

The article tells about the life and social activities of H.N. Vovk-Karachevskyi (1832–1914) who was a councilor of the Borzna district and Chernihiv province zemstvo assembly.

Key words: H.N. Vovk-Karachevskyi, Borzna, Chernihiv, zemstvo, councilor, Distric Zemstvo.

15.03.2017 р.

J

УДК 94(477):352.07«188/190»

Н.М. Дмитренко

НІЖИНСЬКА МІСЬКА УПРАВА: РОЗКВАРТИРУВАННЯ ТА ЖИТТЄ- ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН (ОСТАННЯ ЧВЕРТЬ ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

У статті розглядається діяльність Ніжинської міської управи в період проведення модернізації міського громадського управління у відповідності до Городових Положень 1870 та 1892 рр. Прійдлена увага аналізу змін в системі життєзабезпечення військових частин та їх наслідки для міського бюджету.

Ключові слова: Городове Положення, міська управа, квартир-на воїнська повинність, квартирна комісія.

Актуальність дослідження зумовлює необхідність усвідомлення досвіду управлінської культури для створення ефективної системи міського громадського управ-